

Иван БИРТА*
BIRTA GROUP Resita**
Департман за научна истраживања

ДУХОВНА КУЛТУРА СРБА У РУМУНСКОМ БАНАТУ (18. ВЕК)

Циљ рада састоји се у вредновању и обради два српска рукописа, обухваћени у карашевској архиви (рукопис са сигнатуром: 145/899/08.05.1793 – писан на рускословенском језику и рукопис са сигнатуром 167-168.629/1799, писан на славеносрпском језику). Извршили смо транслитерацију, транскрипцију и превод ова два рукописа на савремени српски језик. Приложени рукописи, предмет нашега рада, писани су на рускословенском, односно славеносрпском језику, традиционалном неререформисаном ћирилицом грађанског типа (интерпретацијом латиничких канцеларијских писама). Ови рукописи нису до данас били објављени.

Текст рускословенског рукописа писан је руским курзивом и допуњен појединим графемама којима се обележавају гласови типични за фонолошки систем српског језика, као и неким словима из српског брзописа (скорописа). Служио је као канцеларијско писмо који садржи одредбе и прописи (њиме су вођене белешке, разне преписке и сл.).

Ови српски рукописи представљају вредно сведочанство друштвено-политичких збивања како у Хабзбуршкој монархији тако и међу Србима, указујући на однос царске власти према православном свету, према њиховим очекивањима, али и расоткрива наредбе тога времена (слобода путовања, организација школског система, прикупљање добровољних прилога и сл.). Поред тога, истицање моралних вредности и позивање на покорност царској вољи, указује на већ познату чињеницу да је крајем 18. века српско друштво на територији Јужне Угарске још увек изразито теократско, иако је Регуламентумом из 1777. ограничена политичка власт цркве.

Рад је оригиналан допринос на доказивању српског идентитета у земљама ван домовине и сведочи доприносу Срба у културном, верском и друштвеном животу румунског Баната 18. и 19. века.

Кључне речи: Банат, Бездин, Архиви Бирта, Карашевци, православни свештеници, Секулић, Срби

* birtaioan@gmail.com

** Овај рад је урађен у оквиру научног пројекта „Истраживање културе и историје Срба у Румунији“ Центра за научно истраживање културу Срба у Румунији Савеза Срба у Румунији пројекта: „Arhivele BIRTA - Prezervarea ființei naționale” који финансира BIRTA GROUP, Букурешт

Српски фонд Карашевског архива (1020-2016) садржи 11 рукописа (19 страница), који су приложени Зборнику уз генерички наслов „*ISTORIA BANATULUI TIMIȘAN, 1781-1801, archiv Birta*“, који обухвата 204 рукописних страница формата (24 x 30 цм), писани између 1793-1801.г. Зборнику су приложени 140 рукописа писани на румунској црквеној ћирилици (185 страница).

Карашевски архив је у сталном порасту, обзиром да су недавно пронађени нови рукописи, колико о Карашевцима, толико и о Србима, Хрватима, Румунима, Немцима, Мађарима, Италијанима и др. Од укупног броја српских рукописа, за овај рад смо издвојили два рукописа, евидентирани под сигнатуром 144-145/08.05.1793. г. и 167-168.629/31.10.1799.

Први рукопис писан је на рускословенском језику, традиционалном, неререформисаном ћирилицом грађанског типа, руским курзивом. Он је допуњен појединим графемама којима се обележавају гласови типични за фонолошки систем српског језика, као и неким словима из српског брзописа. Следећи рукопис писан је на славеносрпском језику. Напоменућемо да народне црте које се уочавају у славеносрпском језику представљају форме типичне за целокупно славеносрпско подручје, тј. област Јужне Угарске, којима је припадала и област Румунског Баната. У том смислу, оне се не издвајају, у великој мери, у односу на шири простор српских говора у овим областима. Регионализми, иако доста ретки, ипак су присутни.

Ове чињенице сведоче о томе да је овде реч о текстовима који су језички усаглашени и представљају део заједничке пословно-правне кореспонденције вођене на подручју румунског Баната.

Текстови су најчешће одредбе и прописи Аустријске, односно Угарске дворске канцеларије, који су били упућени темишварском епископу Петру Петровићу или Максиму Секулићу – архимандриту манастира Бездин¹, који је једно време (од 1792. године) замењивао Петра Петровића на месту епископа (након укидања Илирске, Петровић је био премештен у Угарску дворску канцеларију). У појединим документима

¹ Бездин се налази у крајње западном делу Румуније, у Поморишју, око 36 километара западно од Арада. Припада темишварској Епархији Српске православне цркве у Румунији. Манастир је посвећен Великој Госпојини (Успењу Пресвете Богородице). Први сигуран помен манастира Бездина везује се за годину 1539, а први ктитор био је Јован Јакшић. Један део цркве око апсиде сазидан је тек 1690. г. у византијском стилу.

налоге издају и потписују и сами епископи, а та је пракса устаљена не само код епископа православне цркве, већ и код католичких бискупа и римских папа (в. и *Archiv BIRTA*, Vatikanski Arhivi, fondovi 1559 -1851, Pergameni, Papinsko znakovlje/papinske bule писане латинским језиком, у име бискупа или папе).

У неким текстовима спомиње се и Петар Јовановић Видак, архимандрит манастира Гргетег, Петар Чореј, прота чаковски, Алексије Труц, намесник Жебелске парохије, Василије Николић, надзорник краљевских уплата у Темишварској епархији али и други.

Горенаведени документи представљају – како смо већ навели - вредно сведочанство друштвено-политичких збивања како у Хабзбуршкој монархији, тако и међу Србима, указујући на однос царске власти према православном становништву, на њихова очекивања, али и наредбе (слобода путовања, организација школског система, прикупљање добровољних прилога и сл.).

Поред тога, истицање моралних вредности и позивање на покорност царској вољи, указује на познату чињеницу да је крајем 18. века српско друштво на територији Јужне Угарске још увек изразито теократско, иако је Регуламентумом из 1777. ограничена политичка власт цркве.

Ови документи показују још и то да су Срби из румунског Баната схватани као део јединственог српског народа са свим обавезама, надлежностима и правима као и Срби у осталим деловима Монархије.

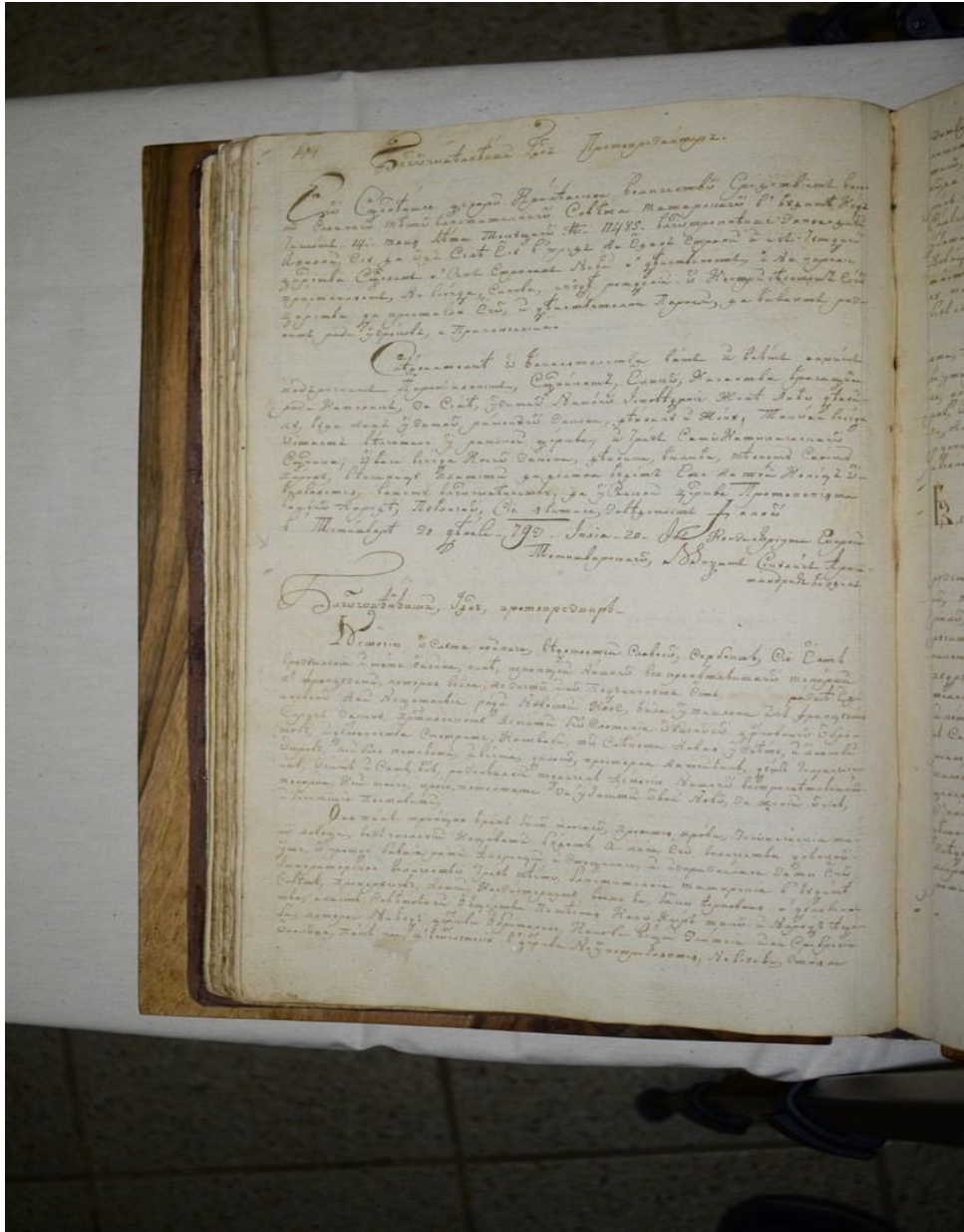
Што се транслитерације самих рукописа тиче, навођење акценатских знакова у текстовима 18. и 19. века рађено је према традицији, под утицајем рускословенског манира. Прихватајући овај тип књижевног језика, Срби (бар што се румунског Баната тиче !) нису прихватили и руски акценат, али су ипак поједине знаке у горенаведеном тексту писали. Међутим, они не одсликавају реалан изговор у то време и немају вредности у погледу изучавања акценатског система Срба у 18. веку. Њихово навођење би компликовало исчитавање текста, који је ионако често пун типфелера, са дугим барокним реченицама, па смо га зато, у већини српских рукописа, изоставили.

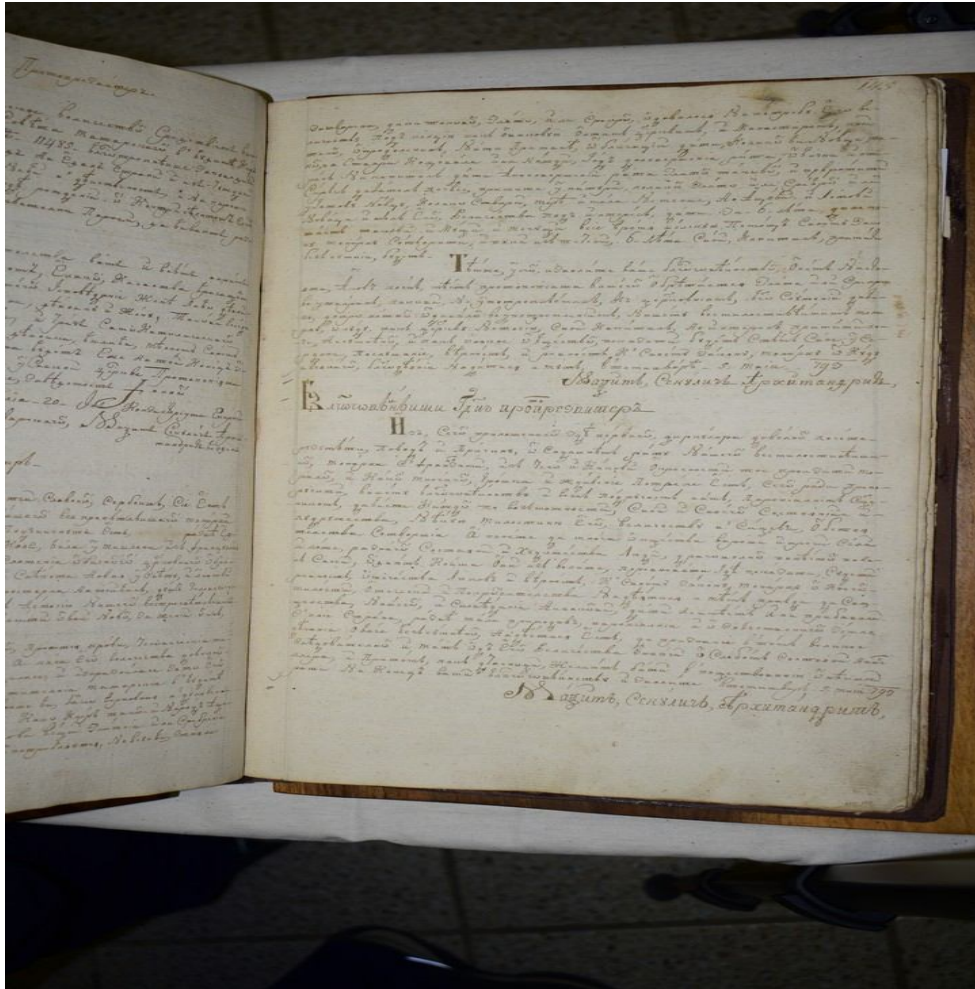
Превод на савремени српски и румунски језик је ту и тамо непотпун јер у текстовима, на појединим местима, има много недовршених или проппуштених речи, словних грешака и сл. па је тешко проникнути у сам смисао одређених речи, синтагми, па и појединих реченица.

Као што је већ горе наведено, први текст је писан неререформисаном традиционалном ћирилицом грађанског типа, на рускословенском језику, уз наносе из српског народног језика. У свим текстоима појављује се приличан број словних грешака, које отежавају рецепцију, те су ове речи приликом транскрипције дате у угластим заградама и маркиране са звездицом. После појединих таквих речи дати су предлози реконструисаних форми. Текст је тешко проходан, има доста места где изрази изостају, углавном у њему често нема конгруенције и сл. . Треба напоменути још и то, да је писање неких рукописа извршено емоционално, под пуним притиском ратног сукоба двеју европских сила.

Као систем рада, најпре доносимо фотокопије рукописа, затим транслитерацију и транскрипцију, а на крају, превод текста на савремени српски језик.

Сигнатура: 144-145.626.1793

Транслитерација:

Блѣговѣинѣши, Гднѣ, протопрезвирѣ

Неточію ѿ Служа наипаче, вѣдомостей Славено, Сербсихъ, Сіе Есть
 Вразумленіи и мате ѿвоина, нинѣ, трающеи Нашего вся пресвѣтлѣишаго
 монѣрха сѣ французами, которая война, не зачѣо ино Подвѣвигнута Есть, ххххххх
 рѣзвѣ Единсвенѣо Най Нещатливѣа рѣди Новости Кояе, била умишлена изѣ

французомъ Сиричь Закону, Хртіянскому Небити бгѡ Сложеніа ѡбичногѡ црковнагѡ ѡбрятовъ, и духовенства Смотрите, каковаби, тѡ Слѣпота Новая у Свѣту, и ѡ какови ѡтровъ, кои бисе можебити, и весма, далеко, простерли. На погибиль, душъ Человеческихъ, ѡчимъ и Самъ бгѡ, разгневаній подвигель Не точію Нашегѡ всепресвѣтлѣшагѡ монарха, Кои многе, прѡче, потентате За угасити овай Новѡ, За женій ѡгнь, и блготішіе Поставити,

Ова пакъ, трающая брѡнъ Іакѡ многагѡ, Пролитія крѡви, Челѡвеческіа, такѡ новаца, безъчисленіи Кошѡвати бѡдетъ, а кѡса Егѡ величества довольно ўже, и прежде бившіа рати, Абуренціи и Стощиласе, и изъпразнили се Затѡ Егѡ Императорское Величество Чрѣзь мѣсто, блюстителніа мажарскіа в` будимѣ Совѣтъ, препоручаегъ, Нашеи, Конзисториуму, во еже би, јакѡ верховная в` духовенства, влисть Совѣтовали Обществѡ Помѣсна Кѡ Клеръ такѡ и Нарѡдъ Ашеби которе Нибудъ церкви Обреталисе, Какови вѣшей Златніи или Сребреніи ѡнаковѡе, Пакъ кое, к` бгѡслуженію в` церкви Не употребляются, Но всуе би, Стаяла затворена, даби такѡвѡ, Злаато, или Сребрѡ, одавалося На потребу Егѡ величеству Подъ кѡнцію пакъ оваковую Он тимъ церквамъ, и Манастиремъ, кои такѡ, Сѡпределених, Нѡто Приманѣ, облигаціи дати, Колико би Новца, такѡ ва Ствари Кошовѡла и на кажды, Годъ досовершеніа рѡта, ѡбични Интересъ На капиталъ дѡти Апосовершеніи рѡта Злато таковѡ, и првратити Сирѣчь Дѡдѡтель хочасе, примити у нѡтури, колико Злато, или Сребро или у Готову нѡвцу, Колико Ствари, мѣрѣ имѡла Неменше, Но Ашеби и Лѡтови Новаца и мѣль Егѡ, величества подъ интересъ, дати. За 6-лѣта, да не потѡетъ такѡви и Мущи и могущи всіе врѣмя великую Помѡщъ Своему закону Мѡнарху Сѡтворити, и паки изътечени, 6-Лѣти свои, Капиталь, примити безъсумніа будегъ.

Тѣмже, уѡѡ, изволите вѡше блѡгоговѣинство, Осѣмъ Настояти, Аковъ коѣмъ мѣстѣ протопопіата вашѣгѡ Обрѣтаегъ Злата или Сребра во утвѡрихъ, какѡви, Не употреблѣмихъ, Къ церковніамъ, Егѡ Служеніи да бисе, добро хотнѡ Сѡдавалѡ во употребленіемъ, Нашѣму всемилостивѣишимъ монарху, ѡкѡду, пакъ, церкву Неточію Свои Капиталь, Но интересъ примити хоче, Несумнѣнѡ, и пакъ ѡнакое ѡбщество показати будѣтъ Стѣмъ Свѡе у Сердноѡ, Послушаніе, вѣрнѡсть, и ревнѡсть К`Своему Зѡкону, мѡнарху ѡ кѡду и всякагѡ, блѡдѣянїа Надѡтисѡ имѡтъ, в` темишварѣ – 8. Маїа 793

Маѣимъ Секуличъ -
Архимандритъ,

Транскрипција:

Бл[а]гоговѣјѣјши г[оспо]д[и]н протопрезви[те]р,

Не точіју от служба најпаче, вѣдомостѣј славно-серпс[к]их, сије јест вразумљенији имате от војна, нинје, трајушчѣј нашегѡ всјапресв [је] тлѣјшагѡ

монарха с Французами, котораја војна, не зашто ино подвигнута јест, развје јединс[т]вено најнешча[с]љивија ради новости која је била умишљена из Французом, сиреч закону хр[ис]тијанскому небити б[о]госложенија [богослуженија*] обичнога ц[е]рковнаго обрјатов, и духовенства. Смотрите, какова би, то слепота новаја у свјету и о какови отровъ који би се може бити и весма далеко простерли на погибилъ [погибель*] душ человеческих, очим и самъ б[о]г, разгневаниј подвигел, не точију нашего всепресвјетљејшаго монарха, који многе, проче, потентате за угасити овај ново зажени огњ и бл[а]гоштије поставити.

Ова пак трајушчаја бран јако многого пролитија крви человеческија, тако новаца, бешчислени коштовати будет, а каса јего величества доволно уже и прежде бившија рати, абуренцији истоштила се, и испразнила се. Зато Јего Императорскоје Величество чрез мјестобљуститељнија мажарскија в Будимје Совјет, препоручајет, нашеј, Конзисторијуму, во јеже би, јако верховнаја в духовенства и совјетовали опшчества помјеснија како клер тако и народ, ашче би котороје нибуд церкви обретали се, какови вешчеј златни или сребрени онакове пак које к б[о]гослуженију в церкви не употребљајут сја, но всује би, стајала

затворена да би таково злато или сребро одавало сја на потребу Јего Величеству под концију пак оваковују он тим церквам и манастирем који тако определенех на то примање, облигацији дати, колико би новца, такова ствари коштовала ина кажди годъ досовершенија рата, обични интерес на капитал дати, а по совершенији рата злато таково и првратити [повратити*], сирјеч дајатељ хоча се примити у натури колико злато или сребро или у готову новцу, колико ствари мере имала, не менше, но аще би и лотови новаца имјел Јего величества под интерес дати. За 6 љета, да не потајетъ такови имушчи и могушчи всије времја великују помошч својему закону монарху сотворити, и паки истечени, 6 љети свој капитал примити без сумнија будет.

Тјем же, убо, изволите, ваше бл[а]гоговјејнство, о сем настојати, ако в којем мјестје протопопијата вашего обрјетајет сја злата или сребра во утварих какови неупотребљејемих, к церковнијам јего служенији да би се доброхотно одавало во употребленијем нашему всемилостивјејшим монарху, откуда пак церкву не точију свој капитал, ноинтерес примити хоче, несумњено, и пак пнакоје опшчество показати будет с тјем своје усердноје послушаније, вјерност, и ревност к својему закону, монарху, откуда и всјакаго, бл[а]годјејанија надати сја имут.

В Темишварје, 8. маја 1793.

Максим Секулич,
архимандрит

Превод:

Поштовани господине протопрезвитеру,

Не само од оних који су у служби него највише из славеносрпских извештаја ово треба да знате о рату који наш пресветли монарх тренутно води против Француза – не зашто је покренут, него искључиво због најнесрећније новости која је смишљена од Француза, тј. да у хришћанској вери нема уобичајеног црквеног служења обреда и свештенства. Размислите какво би то било ново слепило у светлости и какав отров – који би се, сасвим је могуће, далеко проширили на погибел људских душа, на шта је и сам Бог, разљућен, подстакнуо не само нашег пресветлог монарха (.....), него и многе друге владаре да угасе овај запаљени огањ и успоставе мир.

Овај пак дуготрајни рат коштаће како проливања многе људске крви тако и небројеног новца, а каса Његовог Величанства довољно се већ и испразнила и раније током прошлих ратова. Зато Његово Императорско Величанство, препоручивши нашем Конзисторијуму, путем Заступног мађарског Савета у Будиму, да – као врховно свештенство – саветује великопоседнике, клер и народ да, у случају да затекну у некој цркви предмете од злата и сребра који се у богослужењу не употребљавају него узалуд стоје затворени, те предмете преда Његовом Величанству. Он тим црквама и манастирима које су одређене за то (треба) да изда потврду колико би новца такав предмет коштао, као и уобичајену камату на капитал за сваку годину до краја рата, а након завршетка рата то злато да врати, тј. особа која је предала извесни предмет може, ако жели, да га прими назад у натури или у готовом новцу који одговара вредности ствари, не мање и ако би лотова² новаца имао, његово величанство треба уз камату да га да.

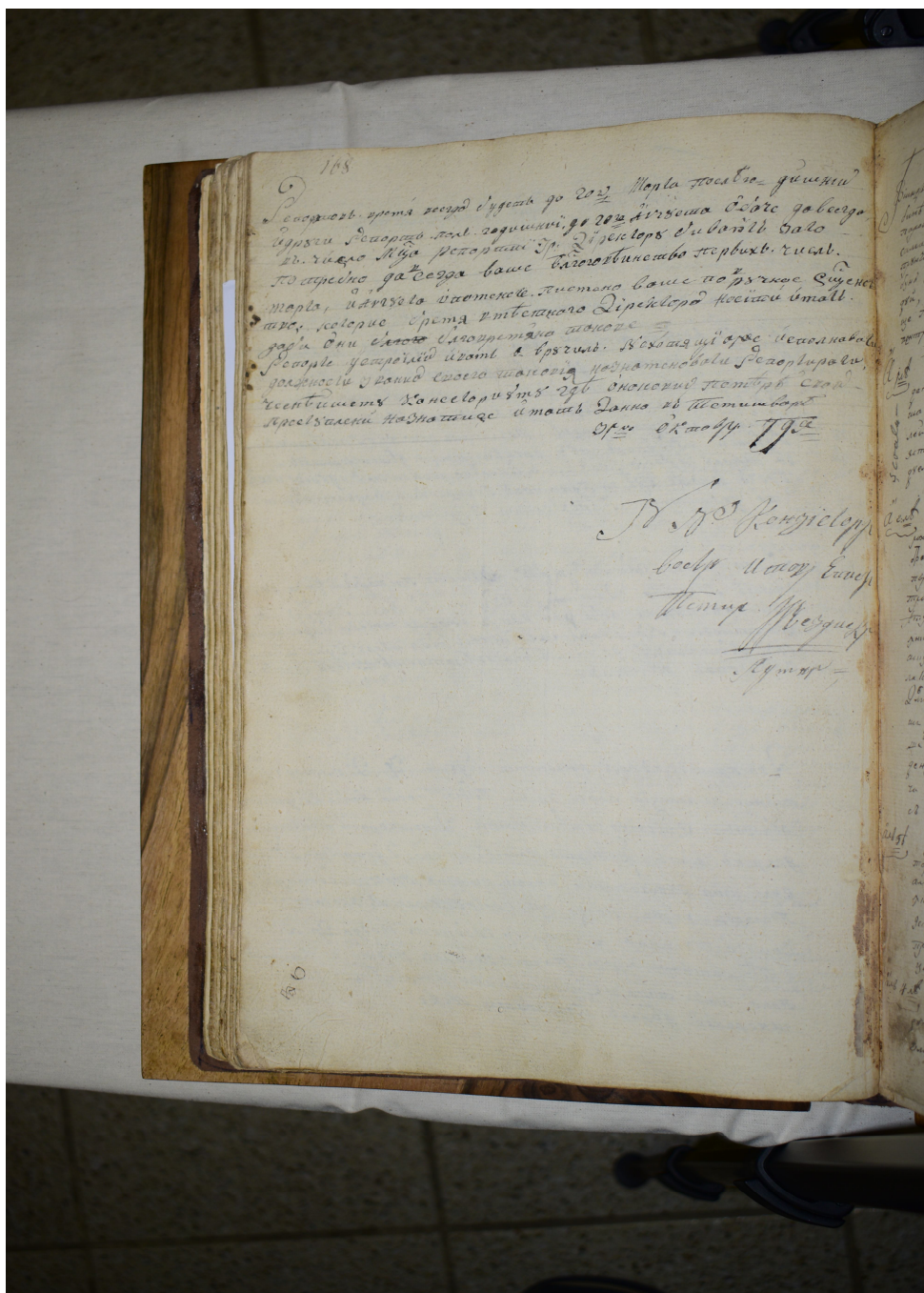
Ако такве предмете не затаји онај који их поседује и који може у ово време у великој мери помоћи свом законском монарху, он ће опет након шест година без сумње примити свој капитал.

Због свега овог, дакле, учините доброту, ваше благовојејство, те настојте да се, ако се у неком месту вашег протопопијата затекне злата или сребра међу опремом која се не употребљава за црквене потребе, оно да нашем свемилостивом монарху, од којег ће му бити враћен не само капитал, него и камата. Сигурно је да ће овакво друштво тиме показати своју усрдну послушност, верност и ревност према својој вери и монарху, одакле се могу надати и сваком добротинству.

У Темишвару, 8. маја 1793.

Максим Секулић,
архимандрит

² 1 лот = гомила, хрпа новца (у преносном смислу).

Сигнатура: 167-168.629.1799

Транслитерација:

Блгоговѣйшій Гднѣ Протопресвѣтеръ,

Високо славный мѣстоблюстителный совѣтъ мажарскій въ Будимѣ сущій, По^д 28^о Августа текущаго лѣта по^д No 1748^{мб} блгоизволіилъ милостиво наложить да ѿселѣ и унапредакъ Мѣстиі Парохіални Сщениціи кѣждо въ своей Парохіи Аки мѣстни Діректоръ На^дзиратель на^д школу то есть вся школскія = Недостаткіи тако равнѣ Магістера како онѣ Прилѣжимъ ѿ дѣтей и Наукахъ ихъ равнѣже коліко дѣтей дораслѣгъ = За школу обоего Пола Есть и коліко и въ школу идутъ ився Проча іакоже здѣ въ Пунктахъ принагнуто видѣлся будетъ что должность Парохіалнаго Сщеника.

Сего ради Блгоговѣнству Вашему препоручаемся да Каковія локалніа Діректори Сщеникіи Наіменуеъ и егда хъ наіменуеъ абіе даи елико скорше имено и презимено напишете и Націоналнихъ Школъ Директору Гднѣ ВасиЛіу Николічу да пошлѣте за вѣдомость котори суть и въ коихъ мѣстахъ.

Два кратъ. въ году посілатися будутъ Гр. Діректору репорти школскія. обаче чрезъ Блгоговѣнство ваше сицевимъ образомъ. Сщенихъ имелі бити Діректоромъ мѣстнимъ, долженъ есть репортъ посовѣсти своеи устроіти по^дписа^{ти} свое имя запечатати ивамъ своему протопресвѣтеру Послати виже. когда ѿдъ своіхъ Пароковъ Протопопіата Вашего таковиа Репорти соберете тогда Гр. Діректо[ру] у Темишваръ чрезъ почту пошлете почта ни крацаре Како васъ, тако и Сщениковъ сеи Прилѣцѣ то есть школскія дѣлахъ кошовати неѣ.

Репортовъ время всегда будетъ до 20го Марта после го дишніи И други Репортъ поль годишніи до 20го Августа обаче да всегда въ число Мѣа репортиі Гр. Діректору бивають зато Потребно да^всегда ваше Блгоговѣнство первихъ числь. марта, и Августа опоменете писмено ваше по^дручное Сщенство, которие бремя вмѣстнаго Діратора носіти имать. даби они блговременно такове = Репорте устроіліи ивамъ в вручилъ. Нехотящіяже исполнават должности званиа своего таковія назнаменовати репортирати

Чеснѣишему Консеториуму гдѣ онакові помѣрѣ свои преступлени назнатисе имать

Данно въ темишварѣ 31во октовра 799

В. Н. Конзистор
востя Итоя Еписк
Темир Мездиекр
Адмир =

Транскрипција:

Бл[а]гоговјеј[њеј]шиј г[оспо]д[и]н протопресвитер,

Високославни мјестобљуститељни совјет мадарски в Будимје сушчи, под 28. августа текушчаго љета под но[мером] 1748. бл[а]гоизволил милостиво наложити да отसेље и унапредак мести парохијални свјашченици кијждо в својеј парохији аки месни директор, надзиратељ над школу, то јест всја школскија недостатки, тако равње магистера како он приљежим от дјетеј и науках их, ровње же колико дјетеј дораслиг за школу обојего пола јест и колико и в школу идут и всја проча, јакоже здје в пунктах принагнуто видјел сја будет, что должност парохијалнаго с[вја]шченика.

Сего ради Бл[а]гоговјејнству Вашему препоручајем сја да каковија локалнија директори с[вја]шченики наменујет и јегда их наменујете абије да и јелико скорше имено и презимено попишете и националних школ директору г[оспо]д[и]ну Василију Николичу да пошљете за вједомост котори сут и в којих мјестах.

Два крат в году посілатися будутъ гр[радском] директору репорти школскија, обаче чрез Бл[а]гоговјејнс[т]во ваше сицевим образом. С[вја]шчених имели бити директором мјесним, должен јест репорт по совјести својеј устројити, потписати своје имја, запечатати и Вам, својему протопресвитеру, послати виже. Когда од својих парокв протопопијата Вашего таковија репорти соберете, тогда гр[адском] директо[ру] У Темишвар чрез почту пошљете. Почта ни кра[ј]царе Како вас тако и с[вја]шчеников сеји прилицје, то јест школскија дјелах коштовати неће. Репортов времја всегда будет до 20. Марта послегодишњи и други репортъ полгодишњи до 20. августа. Обаче да всегда в число м[јесја]ца репорти гр[адском] директору бивајут. Зато потребно да всегда Ваше Бл[а]гоговјејнство первых числ марта и августа опоменете писмено ваше подручноје с[вја]шченство, которије бремја вмјеснаго директора носити имат да би они блговремјано такове репорте устројили и Вам вручил. Не хотјашчија же исполњават должности званија своего таковија назнаменовати репортирати чесњејшему Консеторијуму [Конзисторијуму] гдје онакови по мјерје своји преступљени назнати се имат.

Дано в Темишварје,

31. октовра 1799.

В. Н. Конзистор
востя Итоя Еписк
Темир Мездиекр
Адмир.

Превод:

Поштовани господине протопрезвитеру,

Високославни заступни мађарски савет, који се налази у Будиму, дана 28. августа ове године, под редним бројем 1748, имао је доброту милостиво наредити да од сада па убудуће обласни парохијални свештеници, свако у својој парохији, као надзорник, месни директор, [забележи] све школске недостатке, али и то колико се наставник брине о деци и њиховом учењу, те колико је деце оба пола стасало за школу, колико их у школу иде и све остало, како би се видело овде оно што је прибављено у местима, а што је дужност парохијалног свештеника.

Из овог разлога Вашем Благоговејству се поверава да именујете локалне директоре свештенике и када то учините, да их одмах, што брже напишете по имену и презимену, те да о томе, ко су и у којим местима, обавестите директора националних школа, господина Василија Николића.

Два пута годишње школски извештаји слаће се градском директору од стране Вашег Благоговејства, на следећи начин: Свештеник који је постављен за месног директора дужан је да по својој савести сачини извештај, да га потпише, запечати и пошаље Вама – својем протопрезвитеру.

Када прикупите извештаје од својих пароха, из протопопијата Вашег, тада их треба послати поштом градском директору. Пошта ни вас ни свештенике неће ништа коштати овом приликом, то јест поводом школских питања.

Рок за предају годишњих извештаја увек ће бити 20. март, а полугодишњих - 20. август. Како би извештаји увек стизали градском директору до наведеног датума, неопходно је да Ваше Благоговејство почетком марта и августа писмено опомене ваше помоћно свештенство, које терет месног директора мора да носи, како би оно благовремено саставило извештаје и вама их предали. На оне који не желе да извршавају дужности свог звања, треба указати и известити најчаснији Конзисторијум, где ће они с обзиром на степен преступа бити кажњени.

Издато у Темишвару, 31. октобра 1799.

Василије Николић, конзисторијални надзорник краљевских уплата у Темишварској епархији

Извори

Archiv BIRTA - ISTORIA BANATULUI TIMIȘAN, 1781-1801.

Литература

Бјелаковић, 2012: Исидора Бјелаковић, Процеси у формирању географске терминологије у предстандардној епоси српског језика (математичка географија и астрономија), Београд

Ђорђевић, 1971: Петар Ђорђевић, *Историја српске ћирилице: палеографско-филолошки прилози*. – Београд: Завод за издавање уџбеника

Ivan Birta

SPIRITUAL CULTURE OF SERBS IN ROMANIAN BANAT (18TH CENTURY)

(Summary)

The subject of these paper is to investigate the main characteristics of old Serbian language (18th century), reflected through church documents signed by several Serbian Bishops in Romanian Banat. The enclosed document is also transliterated, transcribed and translated in to Serbian language.

The manuscript, the object of our work, are written in Cyrillic Church Slavonic language, in the traditional unreformed civil Cyrillic (interpretation of office latin). To date, work has not been published.

The text of the manuscript is written in italics Russian and are amended with some individual graphemes which mark typical Serbian phonological system. Some text of letters are provided with Serbian acronyms. He served as official letter and contains provisions and regulations (notes, various correspondence, etc.).

The Serbian manuscript represents a valuable testimony to the socio-political events both in the Habsburg monarchy and among Serbs, pointing to the imperial attitude of the authorities towards the Orthodox world, their expectations and orders (travel facilities, school organization, voluntary collect contributions, etc.).

In addition, the emphasis on moral values and calling to obey the imperial will, points out to the fact that in the late 18th century Serbian society in the territory

of South Hungary still distinctly theocratic, although Regulation of 1777 restricted the political power of the church.

This work is an original contribution to proving Serbian preservation, their identity in other countries, until specificall contexts and their contribution in the cultural, religious and social life of the Romanian Banat through 18th and 19th century.

Keywords: Archiv Birta, Banat, Bezdin, Carashovian, orthodox priest, Sekulici, Serbian